

Vesna Ivanović

**ZANIMLJIV UDŽBENIK O TEORIJAMA I
METODAMA POLITIČKE ZNANOSTI¹**

**INTERESTING TEXTBOOK ABOUT THEORY AND
METHODS IN POLITICAL SCIENCE**

Sažetak

Orijentacija svakog društvenog znanstvenika prema njegovu predmetu određena je njegovim ontološkim i epistemološkim stajalištem. Ta stajališta najčešće nisu eksplicitna nego implicitna, no određuju pristup teorije i metode kojima se koriste društveni znanstvenici. Gledište je autora da bi svi politolozi trebali prepoznati i priznati svoje ontološko i epistemološko stajalište, te biti sposobni braniti to stajalište od kritika koje se upućuju s drugih stajališta. To znači da moraju razumjeti alternativna stajališta o tim fundamentalnim pitanjima.

Ključne riječi: *biheviorizam, epistemologija, feminizam, interpretativna teorija, komparativne metode, kvalitativne metode, kvantitativne metode, marksizam, normativna teorija, ontologija, politička znanost, racionalni izbor*

Summary

Each social scientist's orientation to their subject is shaped by their ontological and epistemological position. Most often those

¹ David Marsh and Gerry Stocker, *Theory and Methods in Political Science*, Palgrave Macmillan, New York, 2nd ed, 2002

David Marsh i Gerry Stocker, preveli Tonči Kusar i Davor Stipetić, *Teorije i metode političke znanosti*, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2005.

position are implicit rather than explicit, but, they shape the approach to theory and the methods which the social scientist utilises. In authors view, all students of political science should recognise and acknowledge their own ontological and epistemological positions and be able to defend these positions against critiques from other positions. This means they need to understand the alternative positions on these fundamental questions.

Key words: *behaviouralism, comparative methods, epistemology, feminism, interpretive theory, Marxism, normative theory, ontology, political science, qualitative methods, quantitative methods, rational choice;*

Drugo izdanje *Teorija i metoda političke znanosti* u punoj mjeri i s razlogom se oslanja na uspjeh prvog izdanja. Proizašle izmjene su u velikoj mjeri odraz komentara o prvom izdanju. Najvažniji je novi dodatak posebno poglavlje o problemima ontologije i epistemologije koje nam omogućuje razmatranje fundamentalnih pitanja o tome što se može spoznati o svijetu politike i kako se može konstruirati spoznaja tog svijeta. Dodano je i poglavlje o marksizmu, koji - iako je u početku 21. stoljeća možda izašao iz mode - ipak predstavlja važan pristup političkoj znanosti, zatim poglavlje o kombiniranju kvalitativnih i kvantitativnih metoda, te poglavlje o ulozi ideja u objašnjavanju političkih fenomena. Sva su druga poglavlja ili potpuno revidirali autori iz prvog izdanja ili su ih drugi autori odveli u novom smjeru. Izostavljena je rasprava o teorijama države. Naznačeno je kako će ovo pitanje tvoriti jezgru neke nove knjige u Palgraveovoj biblioteci *Political Analysis*.

Uz popis slika, tablica i okvira, predgovor drugom izdanju i bilješke o autorima, ovu knjigu sačinjavaju Uvod, tri dijela koja obuhvaćaju velika područja: Pristupi, Metode i Problemi, te Zaključak. Prvi dio čini sedam poglavlja pod sljedećim nazivima: Biheviorizam, Racionalni izbor, Institucionalizam, Feminizam, Interpretativna teorija, Marksizam i Normativna teorija. Drugi dio ima četiri poglavlja: Kvalitativne metode, Kvantitativne metode, Kombiniranje kvantitativnih i kvalitativnih metoda, i Komparativne metode. Treći dio čine dva poglavlja: Struktura i djelovanje, i Institucije i ideje.

U Uvodu knjige Gerry Stoker i David Marsh pružaju pregled odgovora na znatna važna pitanja o prirodi političke znanosti. Dovode nas u podnožje razumijevanja cijelog raspona političkih znanosti kao discipline i pohvale raznolikosti. Iako izučavanje politike vuče porijeklo barem još od Platona, autore zanima njegov suvremeni izraz. Rasprava je usredotočena na središnji skup pitanja koja bi željeli postaviti svi koji se počinju baviti disciplinom kao što je politička znanost: Postoji li jedan najbolji pristup izučavanju politike? Što se sve nalazi pod okriljem predmeta politike? Što se misli pod znanstvenim pristupom izučavanju politike? Kakva je veza između izučavanja politike i stvarne političke prakse? Postoji li standardna metoda koju valja primijeniti dok provodimo politološko istraživanje? Zapravo, politička znanost prikazana je kao širok pokret s različitim polazištima i interesima, ali zajedničkom predanošću postizanja boljeg razumijevanja politike. Ključni izazov nije pokretanje kampanje za jedinstvenost, nego zauzimanje da se raznolikost kombinira s dijalogom. U zasebnoj tablici obuhvaćena je raznolikost pristupa koji se u obrađuju u knjizi, a u svakom se pristupu razmatra odgovor na pet problema na način da se razmatra njegova definicija politike, a zatim promatra što on smatra znanstvenim doprinosom i koje metode preferira, te se potom ispituje njegov odnos prema svijetu politike i njegov stav prema normativnoj političkoj teoriji.

Iza Uvoda slijedi poglavlje “Koža, a ne košulja: ontologija i epistemologija u političkoj znanosti” Davida Marsha i Paula Furlonga, koje je podijeljeno na tri glavna odjeljka. Prvi odjeljak opisuje što mislimo pod terminima “ontologija” (op. doslovce, teorija “bitka”); ontološko stajalište izražava nazor istraživača o prirodi svijeta) i “epistemologija” (op. doslovce, teorija spoznaje; epistemološko stajalište izražava istraživačev nazor o tome što možemo spoznati o svijetu i kako to možemo spoznati), te ukratko razmatra zašto su ta pitanja važna. Drugi odjeljak prikazuje različita stajališta o ontologiji i epistemologiji, te argumente koji se iznose u korist i protiv tih stajališta. Podrobnije su prikazani: pozitivizam, interpretatističko stajalište i realizam. Potom se ilustrira kako različita stajališta određuju pristupe kojima se koriste istraživači u svom istraživanju, usredotočujući se na istraživanja u dva široka područja: globalizaciji i višerazinskom upravljanju.

Poglavlje “Bihevizizam” Davida Sandersa, kratko ocrtava korijene bihevizizma (filozofski su mu korijeni u 19. stoljeću u djelima Augusta Comtea i logičkom pozitivizmu “Bečkog kruga” iz 20-ih godina 20. stoljeća) i sažima ključne analitičke tvrdnje koje ga utemeljuju. Potom razmatra glavne kritike koje se, s različitim stupnjem opravdanosti, upućuju bihevizialističkom pristupu, te opisuje jednu važnu studiju - Whiteleyevu i Saydovu analizu političkog aktivizma - koja objašnjava neka pozitivna obilježja bihevizialističke analize. Posljednji odjeljak razmatra utjecaj koji bihevizizam i dalje ima na suvremene istraživače politike.

U poglavlju “Racionalni izbor” Hugh Warda skiciran je razvoj metoda racionalnog izbora. Racionalni je izbor nastao kao dio bihevizialističke revolucije u američkoj političkoj znanosti u 50-im i 60-im godinama 20. stoljeća. Oslanja se na metodologiju koja potječe iz ekonomije, za razliku od bihevizizma koji se temelji na sociologiji ili psihologiji. U osnovi je teorije racionalnog izbora da ljudi “součeni s nekoliko pravaca djelovanja najčešće čine ono za što vjeruju da će dati najbolji ukupni ishod”. Pokazano je da sebični pojedinci neće uvijek sudjelovati u kolektivnom djelovanju radi unapređenja zajedničkog cilja. Iako priznaje da su ljudski motivi složeni, *mainstream* teorija racionalnog izbora pretpostavlja da su pojedinci prilično često sebični. Pojam sebičnog interesa potencijalno je izrazito elastičan. Ispitana su četiri tipa kritike racionalnog izbora: ograničena racionalnost, sociologijska kritika, kritika koju upućuju psiholozi i kritika iz matice političke znanosti. Pojedinci se često oslanjaju na kratke upute preuzete iz ideologija, kao ekonomizirajućim sredstvom u donošenju odluka: primjerice, glasuju za stranku koja ima ideološku oznaku koja im sugerira da ona najvjerojatnije služi njihovim interesima, zato što je upoznavanje sa stvarnim stranačkim programom trošenje vremena, iako nije novčano skupo. Birači se često oslanjaju na to da će im informacije pružiti vođe. Autor zaključno argumentira da je racionalni izbor najbolje držati priborom, a ne pristupom.

Razmatrajući “Institucionalizam” Vivien Lowndes ukazuje kako su institucije ponovno u modi, iako ne nužno u svome starom ruhu. Izvedena je implicitna teorija i metoda tradicionalnog institucionalističkog pristupa u političkoj znanosti. Potom je istraženo “novo” u “novom institucionalizmu”. Naznačeno je

sedam struja novog institucionalizma i na različitim primjerima pokazana novoinstitucionalistička analiza na djelu (pr. usporedbom zdravstvene politike u Francuskoj, Švedskoj i Švicarskoj, Immergut (1992) pokazao je kako institucionalizacija “veta” bolje objašnjava utjecaj skupina za pritisak nego početna moć samih skupina). Zaključuje se da je novi institucionalizam pogrešno opisivati kao “teoriju”, i da se može bolje shvatiti kao “organizirajuća perspektiva”. Novi institucionalizam možemo smatrati “širokim, iako šarolikim, pristupom politici”, koji na okupu drži tvrdnja da “su institucije varijable koje objašnjavaju veliki dio političkog života i koje su, uz to faktori koji trebaju objašnjenja”. Snagu novog institucionalizma moguće je pronaći u njegovu multiteorijskom karakteru, koji zahtijeva procjenu suprotstavljenih sudova izvedenih iz različitih političkih teorija.

Poglavlje “Feminizam” Vicky Randall pokazuje kako je feminizam potekao izvan akademskih zidova kao ideologija kritičkoga i razornoga društvenog pokreta. Pojavio se kao pokret i skup ideja čija je svrha unapređenje statusa i moći žena. Od uskrsnuća feminizma kasnih 60-ih godina 20. stoljeća prevladavale su tri struje: liberalni feminizam (naglasak na pojedinačnome i racionalnosti, razlikovanju privatnoga i javnoga, te mogućnosti reforme institucija), marksistički feminizam (iz klasičnih tekstova preuzeti ili domišljato pokazati kako je izrabljivanje žena svrhovito za kapitalizam) i radikalni feminizam (prepoznajući rat spolova kao osnovno sredstvo političke borbe i otvarajući time vitalni prostor za analizu mehanizama muške moći ili “patrijarhata” i različitih bojišta na kojima se on mora voditi). Squires (1999) sažima feministički poriv kao “političko stajalište koje nastoji promijeniti ravnotežu moći između žena i muškaraca u korist žena, što komplicira percepcija da među ženama postoji ravnoteža moći te da, isto tako, kategorija žene i sama može biti proizvod patrijarhalnih odnosa”. U svakom slučaju, feministička je perspektiva prijeko potrebna političkoj znanosti. Vrijedna su bila postignuća feminističke politologije u osiguranju punog i prepoznatljivog objašnjenja žene kao političkog aktera.

“Interpretativna teorija” Marka Bevira i R.A.W. Rhodesa počinje naznakom o važnosti interpretacije. Prva jednostavna premisa jest da ljudi djeluju na temelju vlastitih uvjerenja i

preferencija. Druga je zajednička premisa svih interpretativnih pristupa to da se ljudska uvjerenja i preferencije ne mogu iščitati iz objektivnih činjenica o njima, kao što su njihova društvena klasa, rasa ili institucionalni položaj. Za varijante interpretacije u glavnim crtama su prikazani pristupi: hermeneutike i etnologije, poststrukturalizma i postmodernizma. Pokazana je povezanost s drugim interpretativnim pristupima koji se općenito nazivaju subjektivnošću, racionalnošću i relativizmom, te dat primjer tog pristupa “na djelu”, istražujući različite varijante tačerizma. Utvrđena je torijevska, liberalna, vigovska i socijalistička tradicija u Velikoj Britaniji, te njihove različite analize tačerizma. Zasebno se vrednuju glavne kritike koje se upućuju interpretativnim pristupima u političkoj znanosti. Ovo poglavlje ukazuje na to da je vrijeme za povratak povijesnim i filozofskim korijenima discipline, da slijedimo Coleridgea i pitamo: “Što to znači?”

Poglavlje “Marksizam” Davida Marsha pokazuje da marksizam još uvijek može mnogo toga ponuditi modernim politolozima. Prvo je ispitano kako se marksizam mijenjao u odgovoru na niz izazova. Klasičnim marksizmom zove se inačica marksizma koja je prevladala prvih 100 godina nakon Marxove smrti. S klasičnim marksizmom se obično povezuju četiri srodna “izma”: ekonomizam, determinizam, materijalizam i strukturalizam. Prema gledištu klasičnog marksizma, marksizam se temelji na znanstvenom načelu dijalektike: povijesni je razvoj uvijek obilježen procesom u kojem protuslovlja u tezi podržavaju antitezu u kojoj se ta protuslovlja razotkrivaju, te se potom stvara sinteza koja postaje nova teza. Ovdje je važno dvoje: marksizam se smatra znanstvenim: postavio je teoriju povijesti koja je vremenski i prostorno univerzalno primjenjiva; marksizam je i emancipacijsko stajalište zato što ima viziju napretka koja će rezultirati krajem izrabljivanja. Trenutačnu korisnost marksizma autor je ilustrirao ispitujući porast strukturne nejednakosti koji se od 70-ih godina 20. stoljeća zbiva i u Britaniji i u SAD-u. U zaključku se navodi da je marksizam i dalje relevantan zbog tri glavna razloga koja su istražena u ovom poglavlju: 1. Kapitalizam još uvijek sadržava značajna protuslovlja. Na taj način on za sebe tvrdi da je progresivna snaga u trenutku kad se uvjeti u mnogim dijelovima svijeta pogoršavaju (svjetska financijska tržišta zaslužuju evokativni

epitet Susan Strange: živimo u doba “kasino kapitalizma”). 2. Kapitalizam se temelji na izrabljivanju, kako je to prije stoljeće i pol naglasio Marx. 3. I na nacionalnoj i na međunarodnoj razini, društva obilježavaju goleme nejednakosti.

Kako navodi Steve Buckler u poglavlju “Normativna teorija”, još od Platona i Aristotela, političke su filozofe zaokupljala pitanja o najboljem mogućem životu i o najboljem političkom poretku (koji bi promicao takav život). Da bi se stekao osjećaj o današnjem položaju normativne teorije razmotren je napad koji je na normativnu teoriju početkom 20. stoljeća izvršio filozofski pokret poznat kao “logički pozitivizam”. Zasebno je pokazana interpretativna teorija (rad filozofa jezika Ludwiga Wittgensteina, filozofa Petera Wincha, Alasdaira MacIntyre), kritička teorija i dijalektika (Max Horkheimer i Theodor Adorno, Jürgen Habermas), deontološka teorija i vrijednosni pluralizam (Isaiah Berlin, John Rawls, Michael Sandel). Zaključuje se da jedan od najtradicionalnijih pristupa političkoj znanosti - normativna teorija - zadržava i svoju intelektualnu vrijednost i svoje društveno značenje.

U “Metodama”, drugom dijelu knjige, ispituje se cijeli raspon kvalitativnih i kvantitativnih tehnika koje su nam na raspolaganju, sagledava kako se te tehnike mogu kombinirati, te razmatraju potencijali i ograničenja komparativne metode u razumijevanju političkih fenomena.

Poglavlje “Kvalitativne metode” Fione Devine ispituje ulogu kvalitativnih metoda u društvenim znanostima općenito, posebno u političkoj znanosti, razmatra ontologijske i epistemologijske osnove kvalitativnog istraživanja, ocjenjuje kritike koje se često upućuju kvalitativnom istraživanju i razmatra noviji primjer kvalitativnog istraživanja o izbornoj volatilnosti na općim izborima 1997. koje su proveli autorica i njezini kolege. Kvalitativno je istraživanje ukazalo na to da je još uvijek prisutan utjecaj obitelji i klase na rano glasačko ponašanje. Taj utjecaj oblikuje predodžbu koju birači imaju o političkim strankama, uključujući i potporu određenoj stranci i suprotstavljanje drugim političkim strankama. Priroda rane političke socijalizacije u obitelji i lokalnoj zajednici utječe i na to koliko je privrženost nekoj stranci jaka ili slaba.

U poglavlju “Kvantitativne metode” Peter John pokazuje složenost i suptilnost kvalitativnog istraživanja. Autor ispituje

četiri aspekta kvalitativnog pristupa: prikupljanje podataka i upravljanje podacima; prednosti koje su vezane uz kvalitativnu metodu; uobičajene prigovore tim metodama; te različite tipove analize koji se mogu primijeniti, uključujući multivarijantne metode. Uostalom, dosadno je čitati članke koji pripovijedaju o tome “kako sam proveo istraživanje”, s pričama o slijepim ulicama i pogreškama. Mnogo više se postiglo zalaganjem za standard replikacije i novom kulturom otpora protiv “frizerske” analize podataka. Istodobno dok se politološki metodolozi zalažu za više transparentnosti, brzi je napredak statističkih tehnika, što ga je omogućila brzina suvremenih računala, transformirao cijelo područje.

Poglavlje “Kombiniranje kvalitativnih i kvantitativnih metoda” Melvyn Reada i Davida Marsha usredotočeno je na neke probleme koji nastaju pri integriranju kvantitativnih i kvalitativnih metoda. Iskustvo iz istraživačke prakse ukazuje na to da se tradicionalna filozofska podjela između kvantitativnih i kvalitativnih metoda sve više shvaća kao lažna dihotomija. Iz odjeljka o kombiniranju istraživačkih metoda izdvajamo Denzinovu “trianguliranu perspektivu”. Denzin utvrđuje pet zasebnih metodologija: (1) ankete; (2) intervjuiranje; (3) analizu dokumenata; (4) izravno promatranje; i (5) sudjelujuće promatranje. Denzin pravi i razliku između triangulacije unutar metoda i triangulacije između metoda. Zasebno se razmatraju dvije studije slučaja u kojima je primijenjena kombinacija kvantitativnih i kvalitativnih metoda: prva se bavi glasanjem o prijedlozima zakona zastupnika u britanskom Donjem domu, a druga je usredotočena na objašnjenje promjena koje su se dogodile u strukturi britanske javne uprave potkraj 80-ih i u 90-ima. U zaključku autori ukazuju kako istraživači moraju biti fleksibilni i prilagodljivi, a to podrazumijeva upotrebu kvantitativnih i kvalitativnih metoda gdje je to prikladno.

Poglavlje “Komparativne metode” Jonathana Hopkina usredotočeno je na odnos između teorije i komparativne metode te na probleme koji nastaju u dizajniranju komparativnog istraživanja. Istraživanje “s velikim N ” (velikim brojem slučajeva) u kojem se primjenjuju kvantitativne tehnike trenutačno je prevladavajući oblik empirijske kontrole u nekima od najprestižnijih politoloških časopisa. Cilj istraživanja s velikim N jesu robusna i ekonomična poopćavanja o društvenom i političkom životu, fokusirajući se na

zajedničke značajke (popratnu varijaciju), a ne na razlike između slučajeva. Kvalitativno istraživanje manjeg broja slučajeva (s malim N) često se smatra metodološki “mekom” opcijom, koja je po sebi manje stroga od kvantitativne analize. Historijsko-institucionalistička literatura u komparativnoj političkoj ekonomiji, na primjer, prepuna je usporedbi Britanije, Francuske, Njemačke, Švedske i SAD-a, no zanemaruje potencijalno zanimljive južno-europske slučajeve. U zaključku se kaže kako je ovdje komparativna metoda opisana i ispitana kao, u biti, pozitivistička metodologija. Matica komparativne politike i dalje je pozitivistička, te komparaciju primjenjuje za repliciranje (ili pokušaj repliciranja) teorijski pretpostavljenih uzročnih odnosa.

Treći dio knjige, “Problemi”, bavi se onime što bi se moglo opisati kao dva ključna metateorijska izazova s kojima se suočavaju politička znanost i društvene znanosti općenito. Prvi ispituje kako je u izučavanju politike osjećaj za akciju i izbor najbolje kombinirati s osjećajem ograničenja i mogućnosti. *Ljudi stvaraju povijest, ali ne u uvjetima vlastitog izbora* - možda je to svakidašnja istina, ali istina koju politolozi u svojim objašnjenjima moraju uzeti u obzir. Mnoge od ključnih rasprava u političkoj znanosti okreću se oko pitanja o tome koji je tip faktora - strukturni faktori ili faktori djelovanja - najvažniji u objašnjavanju političkih događaja. Neki se autori uvelike fokusiraju na proučavanje ponašanja pojedinaca (npr. ukazivanje na talente i/ili slabosti Georgea W. Busha; to su pitanja djelovanja: o Bushevu stilu, psihologiji i karakteru raspravlja se u odnosu prema tome koliko uspješno obavlja dužnost predsjednika) i skupina i njihovih učinaka na političke ishode. Drugi su usredotočeni na strukturne faktore, primjerice na način na koji preobrazbe u ekonomiji i državnim institucijama utječu na političke promjene (npr. rasprava o vanjskim izazovima s kojima se suočava američka vlada; to su pitanja strukture: i “globalizacija”, i međunarodne institucije, i prijetnje okolišu mogu se navoditi kao strukturni trendovi ili uvjeti na koje američka vlada mora reagirati ili u sklopu kojih mora djelovati). Poglavlje “Struktura i djelovanje” Stuarta McAnulla pokazuje da se djelovanje odnosi na mogućnost (intencionalnu ili ne) pojedinca ili skupine da utječe na svoju okolinu. Struktura se obično odnosi na kontekst, na materijalne uvjete koji određuju raspon akcija koji

je akterima na raspolaganju. Autor zasebno razmatra strukturalizam, intencionalizam (npr. Smith pokazuje da pluralizam smatra da, ako skupine nemaju pristup vlasti, to je zato što se nisu dovoljno potrudile ili što im interesi nisu bili dovoljno ugroženi) i dijalektičke pristupe, te nalet postmodernizma i morfogenetski pristup. U zaključku se kaže da opasnosti strukturalizma, intencionalizma i postmodernizma izgledaju ozbiljno, što istraživača dovodi u napast da usvoji stajališta koja ne uzimaju dovoljno u obzir složenost društvene stvarnosti. Istraživanjem odnosa između strukture i djelovanja zapravo se “suočavamo s najakutnijim društvenim problemom ljudske egzistencije”.

U poglavlju “Institucije i ideje” Mark Blyth tvrdi da se najbolje smislen posao u političkoj znanosti može obaviti usporedbom radova teoretičara koji - unatoč tome što u svojim istraživanjima primjenjuju *zajedničke pojmove* - djeluju s radikalno drukčijih *ontoloških* i *epistemoloških* stajališta. I teoretičari racionalnog izbora i više “historijski” orijentirani znanstvenici - svaki zbog svojih unutrašnjih razloga - prvo su se okrenuli institucijama, a tek zatim idejama, kako bi objasnili stabilnost i promjenu u svojim teorijama. Privrženost jednoj ontologiji *a priori* ima visoku cijenu. Ropsko pristajanje uz jedno stajalište beskorisno je za razumijevanje svijeta koji se stalno mijenja, budući da samo usporedbom onoga što konkurentne ontologije proizvode nešto, zapravo, uopće možemo spoznati o supstanciji. Filozofija, iako jest važna, važna je samo u onoj mjeri u kojoj nam pomaže u provođenju stvarnog istraživanja. Čim neko ontološko stajalište počne stvarati flastere za postojeće teorije umjesto novih uvida, vjerojatno ga treba napustiti u korist svih zainteresiranih strana.

David Marsh i Gerry Stoker u “Zaključku” pokazuju kako su četiri točke osobito važne: ontološka i epistemološka pitanja značajna su i pridonose objašnjenju različitih pristupa i načina djelovanja u političkoj znanosti koji su ispitani u ovoj knjizi; drugo, različitost je odredbena značajka svakog pregleda razvoja političke znanosti od Drugog svjetskog rata; treće, važno je priznati razlike i izbjeći restriktivnu monopolizaciju discipline; četvrto, premda fuzija između pristupa nije moguća, učinkovit dijalog je i moguć i koristan.

Iako su Amerikanci najjača sila u političkoj znanosti, u posljednjih nekoliko desetljeća ta disciplina je postala istinski međunarodni poduhvat. Urednici knjige “Teorije i metode političke znanosti” David Marsh i Gerry Stoker, profesori političke znanosti na sveučilištima u Birminghamu i Manchesteru, okupili su niz izvrsnih stručnjaka i, zajedno s njima, napisali nedvojbeno jedno od najboljih i najutjecajnijih djela o suvremenoj političkoj znanosti. Svi su autori u ovoj knjizi profesionalno vezani uz Britaniju. Točno je da ova knjiga nije laka za čitanje, kao i da se uspinjanje na visine političke znanosti u nekim trenucima odvija s teškoćom. Napredovanje kroz različite pristupe i različite istraživačke metode koje se upotrebljavaju u političkoj znanosti lakšim su učinila dobro strukturirana i putokazima obilježena poglavlja. U svakom slučaju, knjigu “Teorije i metode političke znanosti” iskreno preporučujemo bosanskohercegovačkoj javnosti, politolozima, znanstvenicima, stručnjacima i studentima sociologije, filozofije, ekonomije, kulturalnih studija i dr. Kao što je na njezinim koricama i naznačeno, jedna od pouka ove knjige je da su discipline društvenih i humanističkih znanosti razvojno bile i ostale isprepletene i povezane.